

Organizacja i realizacja procesu oceniań i klasyfikowania uczniów w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania szkół ze względu na COVID-19

Marek Walaszek

Proces oceniania w okresie COVID-19

Poczynając od dnia 12 marca 2020 r. działalność szkół i placówek oświatowych została **ograniczona**.

Oznacza to, że placówki oświatowe działają – z tym zastrzeżeniem, że formy wykonywania zadań tych placówek są zmodyfikowane w stosunku do stanu sprzed 12 marca 2020 r.

W istotnym zakresie dotyczy to również procesu oceniania i klasyfikowania uczniów.

Podstawy prawne i faktyczne procesu oceniania i klasyfikowania w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania szkół

Należy wskazać, że system przepisów prawa obowiązujących w okresie czasowego funkcjonowania placówek oświatowych, pozwala na ustalenie następujących założeń:

1. W szkołach i w placówkach realizowana jest inna forma kształcenia – przede wszystkim z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość (art. 1 rozporządzenia MEN z dnia 20 marca 2020 r.);
2. Podstawy prawne do ustalania ocen bieżących wyznaczone są przez przepisy obowiązującego prawa, w tym przepisy o innej formie kształcenia;
3. Proces oceniania i klasyfikowania musi być oparty na przepisach obecnie obowiązujących oraz uwzględniać stan faktyczny – w szczególności to, że uczniowie nie mogą się bezpośrednio komunikować z nauczycielami.

Podstawy prawne procesu oceniania i klasyfikowania w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania szkół

W okresie ograniczenia funkcjonowania szkół podstawowe znaczenie mają przepisy zawarte w dotychczas obowiązujących aktach prawnych – gdyż te **nie zostały uchylone**:

1. w ustawie o systemie oświaty – w art. art. 44 – tych dotyczących oceniania;
2. w rozporządzeniu MEN w sprawie oceniania – z wyjątkiem przepisów o egzaminie klasyfikacyjnym, poprawkowym i sprawdzianie wiedzy i umiejętności, gdyż te w okresie ograniczenia funkcjonowania szkół nie są stosowane;
3. **w statutach szkół** i placówek oświatowych – w wewnętrznych systemach oceniania – gdyż te nie zostały uchylone, ani nie były zmienione po 12 marca 2020 r., a więc wciąż obowiązują (!);
4. w przepisach wydanych przez MEN w związku z walką z COVID-19, w szczególności w rozporządzeniu z dn. 20 marca 2020 r. – w szczególności przepisy dotyczące realizacji innej formy kształcenia.

Podstawy procesu oceniania i klasyfikowania w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania szkół – organizacja innej formy kształcenia

Podstawą do oceny, czy proces oceniania i klasyfikowania zostanie dokonany zgodnie z prawem, jest konieczność uwzględnienia co najmniej następujących kwestii:

- 1. czy organizacja realizacji zadań szkoły z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość została określona zgodnie z rozporządzeniem MEN z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U. 2020 r. poz. 493 z późn. zm., wejście w życie 25 marca 2020 r.), w szczególności z § 1 i 2 tego rozporządzenia i czy przebiegała zgodnie z jego przepisami oraz z zarządzeniem dyrektora w sprawie organizacji zadań szkoły w okresie COVID-19.**

Podstawy procesu oceniania i klasyfikowania w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania szkół – organizacja innej formy kształcenia c.d.

2. czy proces oceniania był realizowany z uwzględnieniem tego, że funkcjonowanie szkół i placówek zostało określone przez rozporządzenia MEN w ten sposób, że zadania szkół zostały ograniczone, tj., **czy rzeczywiście uwzględniono, że prawa i obowiązki ucznia oraz obowiązki nauczyciela w zakresie oceniania muszą uwzględniać skutki wynikające z tego, że:**

- w okresie od dnia 25 marca 2020 r. do dnia 24 maja 2020 r. **zadania jednostek systemu oświaty są realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość;**
- a w przypadku gdy zadania szkoły nie mogą być realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, to czy dyrektor tej jednostki, w uzgodnieniu z organem prowadzącym, ustalił inny sposób realizowania tych zadań, o czym informował organ sprawujący nadzór pedagogiczny;

Podstawy procesu oceniania i klasyfikowania w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania szkół – organizacja innej formy kształcenia c.d.

3. czy w procesie oceniania uwzględniono to, co według przepisów rozporządzeń wydanych przez MEN w związku z COVID-19 może być podstawą oceniania uczniów w okresie ograniczenia funkcjonowania placówek oświatowych, czyli to, że podstawą do oceniania ucznia są jego aktywności (§ 2 pkt 2 rozporządzenia MEN z dn. 20 marca 2020 r.);

4. czy nauczyciel i szkoła posiadają możliwości wykazania poziomu aktywności ucznia, w tym jakości tej aktywności (tzn. czy jest możliwość udokumentowania określonych aktywności ucznia – tych, które są podstawą ustalenia oceny bieżącej);

5. czy każdy z ocenianych uczniów miał pełny dostęp do metod i form kształcenia na odległość ustalonych przez dyrektora szkoły w porozumieniu z nauczycielami;

Podstawy procesu oceniania i klasyfikowania w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania szkół – organizacja innej formy kształcenia c.d.

6. czy uczniowie i rodzice zostali właściwie i skutecznie poinformowani o metodach i technikach kształcenia na odległość ustalonych przez dyrektora szkoły w porozumieniu z nauczycielami;

7. czy nauczyciel przestrzegał zasad przyjętych w szkole: zasad dotyczących procesu oceniania, z uwzględnieniem zasad określonych w WZO (WSO) oraz zasad ustalonych na okres ograniczenia funkcjonowania szkoły, tzn. czy ograniczył się do oceny aktywności wykazywanych przez ucznia;

8. czy nauczyciel w ocenie rocznej uwzględnił ocenę śródroczną oraz postępy ucznia w drugim semestrze – z zastrzeżeniem, że w pierwszej części drugiego semestru oceny bieżące uczeń otrzymywał na podstawie dotychczasowych zasad, a **w drugiej części semestru mógł te oceny otrzymywać jako oceny jego aktywności;**

Podstawy procesu oceniania i klasyfikowania w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania szkół – organizacja innej formy kształcenia c.d.

9. czy nauczyciel w procesie ocenia bieżącego przestrzegał zasad oceniania określonych w statucie szkoły (!) – np. **czy stosował te formy sprawdzania wiadomości i umiejętności uczniów, które są uwzględnione w WZO (WSO) i czy stosowanie tych form było możliwe w okresie realizacji innej formy kształcenia** – bez bezpośredniego kontaktu z uczniem w czasie realizacji nowych treści z programu nauczania dla danych zajęć edukacyjnych, a także czy przeprowadzenie danej formy sprawdzania wiadomości i umiejętności uczniów – bez bezpośredniego kontaktu z uczniem – **nie łamało zasad weryfikacji wiedzy i umiejętności uczniów, a w szczególności, czy nie wykraczało poza wyznaczoną przez przepis rozporządzenia możliwość dokonywania oceny ucznia w oparciu o jego aktywności(!)**.

Warunki poprawności procesu oceniania i klasyfikowania w okresie COVID-19

Aby proces oceniania i klasyfikowania nie został podważony jako dokonany niezgodnie z przepisami prawa, konieczne jest spełnienie warunków określonych w:

- 1. przepisach dotyczących organizacji zajęć ustanowionych w związku ze zwalczaniem COVID-19, czyli przepisów wprowadzonych w życie poczynając od 12 marca 2020 r.;**
- 2. przepisach o ocenianiu dotychczas obowiązujących – zawartych:**
 - 1) w ustawie o systemie oświaty,
 - 2) w rozporządzeniu MEN w sprawie oceniania oraz
 - 3) w statutach szkół i placówek.

Zadania Dyrektora w związku z organizacją realizacji zadań placówki oświatowej z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość – wyjątki z rozporządzenia z dn. 20 marca 2020 r. mające znaczenie dla procesu oceniania

W okresie ograniczenia funkcjonowania szkół, zasadnicze znaczenie dla poprawności oceniania ma należyte wypełnienie przez dyrektora i przez nauczycieli obowiązków nałożonych przez rozporządzenie MEN z dn. 20 marca 2020 r. Na podstawie przepisów tego rozporządzenia, **dyrektor szkoły:**

- 1) przekazuje uczniom, rodzicom i nauczycielom informację o sposobie i trybie realizacji zadań szkoły w okresie czasowego ograniczenia jej funkcjonowania;
- 2) koordynuje **współpracę nauczycieli z uczniami lub rodzicami**, uwzględniając potrzeby edukacyjne i możliwości psychofizyczne dzieci i uczniów, w tym uczniów objętych kształceniem specjalnym, dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju lub uczęszczających na zajęcia rewalidacyjno – wychowawcze;

Zadania Dyrektora w związku z organizacją realizacji zadań placówki oświatowej z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość– wyjątki z rozporządzenia z dn. 20 marca 2020 r. mające znaczenie dla procesu oceniania

3) ustala, we współpracy z nauczycielami, tygodniowy zakres treści nauczania do zrealizowania w poszczególnych oddziałach klas oraz na zajęciach realizowanych w formach pozaszkolnych, uwzględniając w szczególności:

- a) równomierne obciążenie uczniów w poszczególnych dniach tygodnia,
- b) zróżnicowanie zajęć w każdym dniu,
- c) możliwości psychofizyczne uczniów podejmowania intensywnego wysiłku umysłowego w ciągu dnia,
- d) łączenie przemienne kształcenia z użyciem monitorów ekranowych i bez ich użycia,
- e) ograniczenia wynikające ze specyfiki zajęć;

Zadania Dyrektora w związku z organizacją realizacji zadań placówki oświatowej z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość – wyjątki z rozporządzenia z dn. 20 marca 2020 r. mające znaczenie dla procesu oceniania

4) ustala, we współpracy z nauczycielami, sposób monitorowania postępów uczniów oraz sposób weryfikacji wiedzy i umiejętności uczniów, w tym również informowania uczniów lub rodziców o postępach ucznia w nauce, a także uzyskanych przez niego ocenach;

5) ustala warunki i sposób przeprowadzania egzaminu klasyfikacyjnego, egzaminu poprawkowego, egzaminu semestralnego i sprawdzianu wiadomości i umiejętności oraz warunki i sposób ustalania rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania w przypadku wniesienia zastrzeżenia do trybu ustalenia tej oceny, o których mowa w rozdziale 3a ustawy o systemie oświaty, a także warunki i sposób zaliczania zajęć realizowanych w formach pozaszkolnych;

Zadania Dyrektora w związku z organizacją realizacji zadań placówki oświatowej z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość – wyjątki z rozporządzenia z dn. 20 marca 2020 r. mające znaczenie dla procesu oceniania

6) zapewnia każdemu uczniowi lub rodzicom możliwość konsultacji z nauczycielem prowadzącym zajęcia oraz przekazuje im informację o formie i terminach tych konsultacji;

7) ustala z nauczycielami potrzebę modyfikacji odpowiednio zestawu programów wychowania przedszkolnego i szkolnego zestawu programów nauczania.

Zadania Dyrektora w związku z organizacją realizacji zadań placówki oświatowej z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość – wyjątki z rozporządzenia z dn. 20 marca 2020 r. mające znaczenie dla procesu oceniania – § 2

Poprawność procesu oceniania i klasyfikowania zależy od tego, czy w szkole dyrektor i nauczyciele uwzględnili w swojej racji z uczniem specyfikę kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Konieczna jest w tym zakresie, poczynając od 25 marca 2020 r., pełna realizacja treści § 2 rozporządzenia MEN z dn. 20 marca 2020 r.

Otóż przepis ten jednoznacznie **przesądza o tym, co w okresie ograniczenia zajęć może być podstawą ustalania ocen bieżących oraz całego procesu oceniania.**

Zadania Dyrektora w związku z organizacją realizacji zadań placówki oświatowej z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość – wyjątki z rozporządzenia z dn. 20 marca 2020 r. mające znaczenie dla procesu oceniania – § 2 c. d.

§ 2 ust. 2, 3 i 4 stanowią, że kształcenie z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość ma następować:

2) przez podejmowanie przez ucznia aktywności określonych przez nauczyciela, potwierdzających zapoznanie się ze wskazanym materiałem i dających podstawę do oceny pracy ucznia;

(należy przy tym podkreślić, że właśnie ten przepis stanowi podstawę do tego, aby ustalić, co stanowi podstawę do oceny ucznia: tę podstawę stanowią **aktywności ucznia!**)

3) z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej zapewniających wymianę informacji między nauczycielem, uczniem lub rodzicem;

Zadania Dyrektora w związku z organizacją realizacji zadań placówki oświatowej z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość – wyjątki z rozporządzenia z dn. 20 marca 2020 r. mające znaczenie dla procesu oceniania – § 2 c. d.

4) przez informowanie rodziców o dostępnych materiałach i możliwych formach ich realizacji przez dziecko lub ucznia w domu – w przypadku dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, edukacją wczesnoszkolną, wczesnym wspomaganie rozwoju, zajęciami rewalidacyjno – wychowawczymi oraz uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym lub z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Obszary nadzoru pedagogicznego uwzględniające proces oceniania – zadania dyrektora i kuratora oświaty

Realizacja procesu oceniania w okresie ograniczenia funkcjonowania szkoły, tj. po 25 marca 2020 r., wymaga szczególnej ostrożności w doborze i sposobie stosowania przez nauczyciela:

- 1. form sprawdzania wiadomości i umiejętności** – gdyż podstawą ustalenia oceny mogą być aktywności ucznia;
- 2. kryteriów oceniania.**

W związku z tym, że proces oceniania jest z definicji przedmiotem nadzoru pedagogicznego, to musi być on nadzorowany przez uprawnione podmioty: dyrektora oraz kuratora oświaty.

Dyrektor wykonuje czynności w ramach wewnętrznego nadzoru pedagogicznego.

Obszary nadzoru pedagogicznego uwzględniające proces oceniania – zadania dyrektora i kuratora oświaty

Natomiast zakres nadzoru pedagogicznego kuratora oświaty wobec szkół w okresie COVID-19, jest wyznaczony przez przepis zawarty w § 6 ust. 1 rozporządzenia MEN z dn. 20 marca 2020 r. Zgodnie z treścią tego przepisu, nadzór pedagogiczny nad kształceniem z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub innego sposobu kształcenia sprawują właściwe organy nadzoru pedagogicznego.

Nadzorowi podlega w szczególności:

1. sposób organizacji kształcenia i
2. stopień obciążenia uczniów realizacją zleconych zadań.

Warunki poprawności oceniania – spełnienie warunków określonych w dotychczasowych przepisach

W okresie ograniczenia funkcjonowania szkół i placówek,
dotychczasowe przepisy o ocenianiu oczywiście obowiązują!

Dotyczy to w szczególności wszystkich przepisów zawartych w statutach szkół (w WZO/WSO) – z wyjątkiem dotyczącym przepisów o egzaminach: poprawkowym, klasyfikacyjnym oraz o sprawdzianie wiadomości i umiejętności (tryb i warunki tych egzaminów i tego sprawdzianu musiały być ustalone przez dyrektora szkoły, a odpowiednie w tym zakresie przepisy z ustawy o systemie oświaty oraz z rozporządzenia MEN w sprawie oceniania, na mocy § 13 pkt 2, 3, 4, 5 i 6 rozporządzenia z dn. 20 marca 2020 r. nie są stosowane).

Warunki poprawności oceniania – spełnienie warunków określonych w dotychczasowych przepisach – w statutach szkół

W okresie ograniczenia funkcjonowania szkół **nauczyciel musi uwzględnić, że:**

1. Proces oceniania ma być dostosowany do indywidualnych możliwości ucznia – zasada indywidualizacji procesu oceniania obowiązuje i **musi uwzględnić warunki realizacji procesu kształcenia po 12 marca 2020 r.;**
2. Warunki i tryb bieżącego oceniania ucznia mają być dostosowane do warunków, w których prowadzone są zajęcia – z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość;
3. Ocenianie uczniów następuje bez możliwości „osobistego” reagowania na trudności w opanowaniu nowych treści nauczania (!).

Warunki poprawności oceniania – spełnienie warunków określonych w dotychczasowych przepisach – w statutach szkół

Ponadto, w okresie ograniczenia funkcjonowania szkół, niektóre spośród informacji przekazanych uczniom i rodzicom w początku roku szkolnego 2019/2020, stały się nieaktualne, gdyż w okresie ograniczenia funkcjonowania szkół zasady sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów ustalone na początku roku szkolnego są trudne albo niemożliwe do wykonania.

Nauczyciel musi to uwzględnić, i powinien – poczynając od 25 marca 2020 r. – przekazać uczniom i rodzicom właściwe informacje.

Warunki poprawności oceniania – spełnienie warunków określonych w dotychczasowych przepisach – w statutach szkół: informacja o sposobach i formach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów

Na początku roku szkolnego każdy nauczyciel zajęć edukacyjnych jest zobowiązany przekazać uczniom i rodzicom informację o ustalonych sposobach i formach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów.

W sytuacji ograniczenia funkcjonowania szkół, część spośród tych ustaleń nie jest możliwa do zrealizowania. W związku z tym, nauczyciel powinien dokonać ponownego opracowania tej informacji i powinien ją przekazać uczniom i rodzicom. Informacja ta musi uwzględniać treść § 2 pkt 2 rozporządzenia MEN z dn. 20 marca 2020 r.

Jeśli nie przekaze informacji w nowej treści, to obowiązują te zasady, które zostały przekazane uczniom we wrześniu 2019 r. – z tym jednak zastrzeżeniem, że **można stosować tylko takie formy sprawdzania wiadomości umiejętności**, które są zgodne z treścią przepisu zawartego w § 2 pkt 2 rozporządzenia MEN z dn. 20 marca 2020 r., tzn., że **podstawą do ustalenia oceny są aktywności ucznia (!)**.

Warunki poprawności oceniania – spełnienie warunków określonych w dotychczasowych przepisach – w statutach szkół: informacja o trybie i warunkach uzyskania oceny rocznej wyższej niż przewidywana

Szczególnym przykładem konieczności modyfikacji, czy też zmiany treści dotychczasowych ustaleń dokonanych przez nauczyciela, jest informacja o możliwości, w tym o trybie i warunkach, ubiegania się przez ucznia o uzyskanie oceny rocznej wyższej niż przewidywana. Jeśli tryb i warunki ustalone we wrześniu 2019 r. są dziś niemożliwe do wykonania, to **obowiązkiem nauczyciela jest ponowne ustalenie trybu i warunków ubiegania się przez ucznia o uzyskanie oceny rocznej wyższej niż przewidywana** – i przekazanie odpowiedniej informacji uczniom i rodzicom.

Tryb i warunki ubiegania się przez ucznia o uzyskanie oceny rocznej wyższej niż przewidywana, muszą uwzględniać to, że obecnie wciąż nie jest możliwe przeprowadzania jakichkolwiek sprawdzianów w „bezpośredniej” obecności ucznia.

Warunki poprawności oceniania – spełnienie warunków określonych w dotychczasowych przepisach – w statutach szkół: formy sprawdzania osiągnięć edukacyjnych

W związku z tym, że w okresie od 25 marca 2020 r. realizowana jest „inna forma kształcenia”, tzn. nieopierająca się na bezpośrednim kontakcie z uczniami w ramach zajęć lekcyjnych (należy pamiętać, że zajęcia dydaktyczno – wychowawczych w formie „lekcji” **nie ma!**; zajęcia w tej formie są zawieszane zgodnie z § 3 rozporządzenia MEN z dn. 11 marca 2020 r.), to **nauczyciel może stosować wyłącznie takie formy sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów, które:**

1. są określone w statucie szkoły;
2. są możliwe do przeprowadzenia w ramach kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość;
3. są zgodne z treścią § 2 pkt 2 rozporządzenia MEN z dn. 20 marca 2020 r., tzn. badają aktywności ucznia (!).

Warunki poprawności oceniania – spełnienie warunków określonych w dotychczasowych przepisach – w statutach szkół: formy sprawdzania osiągnięć edukacyjnych

W związku z tym, że zdecydowana większość przepisów o ocenianiu uczniów obowiązuje w takiej samej treści, jak przed ograniczeniem funkcjonowania szkół, to nauczyciele muszą stosować takie formy sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów, jakie są przewidziane w statutach szkół, czyli również takie, o których informacje przekazali uczniom i rodzicom na początku roku szkolnego.

Należy jednak przyjąć w tym zakresie bardzo istotne zastrzeżenie: **od 25 marca 2020 r. mogą to być tylko takie formy, które są możliwe do przeprowadzenia w warunkach realizacji zdań szkoły z wykorzystaniem metod i form kształcenia na odległość (!).**

W większości przypadków są to takie formy, które są określane jako zadania domowe, w tym prace projektowe – z zapewnieniem uczniom możliwości konsultacji co do sposobu wykonania zadania.

Warunki poprawności oceniania – spełnienie warunków określonych w dotychczasowych przepisach – w statutach szkół: formy sprawdzania osiągnięć edukacyjnych

Wiele form sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów, spośród przewidzianych przez statut szkoły, powinno być uznanych za takie, które nie powinny być stosowane w warunkach tzw. „zdalnego nauczania”.

Chodzi tu w szczególności o takie formy, jak np. prace klasowe, sprawdziany, np. w postaci testów.

W każdym warunku, także poza okresem ograniczenia funkcjonowania szkół, uczeń musi wiedzieć, jakie wymagania są przed nim postawione w związku z określoną formą sprawdzenia jego wiedzy, a w szczególności musi mieć możliwość uzyskania realnego wsparcia ze strony nauczyciela i ze strony szkoły w opanowaniu określonych treści i nabyciu określonych umiejętności.

Przepis z § 2 pkt 2 rozporządzenia, stanowi, że podstawą do ustalenia oceny jest **nie tyle określony poziom wiedzy ucznia, co jego aktywności**.

Warunki poprawności oceniania – spełnienie warunków określonych w dotychczasowych przepisach – w statutach szkół: formułowanie wymagań co do zadań zlecanych uczniom

Formułowane przez nauczycieli polecenia co do wykonania określonych zadań, mające na celu uzyskanie od ucznia przejawów aktywności (stanowiących podstawę do ustalenia ceny), muszą być opatrzone **jasną i zrozumiałą dla ucznia informacją co do tego:**

- 1. czego nauczyciel oczekuje od ucznia,**
- 2. jakie mają być efekty wykonanego zadania,**
- 3. na co nauczyciel będzie zwracał uwagę przy ocenie zadania.**

W wielu przewidzianych przez statuty formach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów jasne sformułowanie takiej informacji wobec ucznia może być – w obecnych warunkach pracy szkół – trudne albo niemożliwe.

Komunikacja z uczniami i rodzicami

Poprawność oceniania bieżącego, a tym samym poprawność ustalenia oceny rocznej z zajęć edukacyjnych, jest w okresie ograniczenia funkcjonowania szkoły uzależniona również od tego, czy nauczyciel i wychowawca na bieżąco komunikował się z uczniem i z rodzicem ucznia oraz, czy przekazywał mu niezbędne materiały i informacje.

Te obowiązki są jednoznacznie wyrażone w § 1 pkt 1, 2, 4, 8 i 9, a w szczególności w § 2 pkt 3 rozporządzenia z dn. 20 marca 2020 r. Brak spełnienia obowiązków komunikacyjnych z uczniem i z rodzicem ucznia będą mogły być podstawą do podważenia ustalonej oceny bieżącej, a w szczególności oceny rocznej z zajęć edukacyjnych.

Ustalenie rocznej oceny z zajęć edukacyjnych

W przypadku ustalenia oceny rocznej z zajęć edukacyjnych należy przestrzegać dotychczas obowiązujących przepisów prawa o ocenianiu.

Wśród przepisów wprowadzonych w związku z czasowym ograniczeniem funkcjonowania placówek oświatowych nie ma żadnych przepisów, które w tym zakresie wprowadzałyby jakiegokolwiek wyjątki, czy też modyfikacje w dotychczasowych przepisach.

Zgodnie z podstawową zasadą w tym zakresie, **ocena roczna z zajęć edukacyjnych musi więc uwzględniać ocenę semestralną oraz postępy ucznia w drugim semestrze.** Dlatego wpływ na ocenę roczną (poza oceną semestralną), mają oceny ustalone wobec ucznia przed 12 marca 2020 r. oraz te – które już w szczególnych warunkach – ustalone zostały po 25 marca 2020 r.

Ustalenie rocznej oceny z zajęć edukacyjnych

Ustalenie rocznej oceny z zajęć edukacyjnych powinno więc nastąpić w ten sposób, aby oceny bieżące ustalone wobec ucznia od 25 marca 2020 r., były brane pod uwagę, ale aby nie przesądzały o ocenie rocznej. Jest to o tyle łatwe do uzasadnienia, że zgodnie z przepisem z § 2 pkt 2 rozporządzenia MEN z dn. 20 marca 2020 r., poczynając od 25 marca 2020 r., jedynie aktywności ucznia są podstawą do ustalania ocen bieżących ucznia.

Z pewnością oceny te mogą wpływać na „podwyższenie” oceny, ale w mniejszym stopniu mogą mieć charakter decydujący o ustaleniu oceny niższej, niż ta która wynikałaby z oceny semestralnej oraz z ocen bieżących uzyskanych przed 12 marca 2020 r.

Ocenianie zachowania

Roczna ocena zachowania ucznia również musi być ustalona w oparciu o przepisy prawa określone w statucie szkoły – czyli te, które obowiązywały w okresie „normalnej” obserwacji ucznia i jego zachowania:

1. Należy stosować przepis o tym, że ocenę ustala wychowawca oddziału po zasięgnięciu opinii nauczycieli uczących w danej klasie, z uwzględnieniem samooceny ucznia oraz opinii uczniów danego oddziału.
2. Należy stosować **kryteria oceny przyjęte w statucie szkoły** – z tym jednak zastrzeżeniem, że niektóre spośród tych kryteriów będą trudne albo niemożliwe do zastosowania w okresie ograniczenia funkcjonowania szkół.

Szczególną uwagę w tym zakresie należy zwrócić na to, że jeżeli wśród kryteriów oceny zachowania określonych w statucie danej szkoły jest frekwencja ucznia na zajęciach edukacyjnych, to koniecznie należy uwzględnić, że poczynając od 12 marca 2020 r. zajęcia dydaktyczno – wychowawcze są zawieszane, tzn. że tzw. „lekcje” się nie odbywają. **Nie ma więc możliwości ustalenia frekwencji na „zajęciach edukacyjnych” – nie ma, gdyż takie zajęcia się nie odbywają!**

Oceny klasyfikacyjne z praktyk zawodowych

Jeśli praktyki zawodowe w szkołach prowadzących kształcenie w zawodach zostały odbyte o wymiarze określonym w rozporządzeniu w sprawie ramowych planów nauczania, przed 12 marca 2020 r., to ocena klasyfikacyjna z tych praktyk będzie ustalona według zasad dotychczasowych.

Natomiast jeśli realizacja praktyk zawodowych była zaplanowana w okresie ograniczenia funkcjonowania szkół ze względu na COVID-19, to mają zastosowanie przepisy zawarte w § 4 rozporządzenia MEN z dn. 20 marca 2020 r. (w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem zmieniającym z dn. 11 kwietnia 2020 r.).

(jak wiadomo, zgodnie z § 3 pkt. 2 rozporządzenia MEN z dn. 11 marca 2020 r., zajęcia realizowane w ramach praktycznej nauki zawodu organizowane przez szkołę, również zostały zwieszane)

Oceny klasyfikacyjne z praktyk zawodowych

Zgodnie z § 4 rozporządzenia MEN z dn. 20 marca 2020 r.:

1. W przypadku praktyk zawodowych uczniów technikum i szkoły policealnej, zaplanowanych do zrealizowania w okresie, w którym wprowadzono czasowe ograniczenie funkcjonowania jednostek systemu oświaty, praktyki te realizuje się do końca roku szkolnego 2019/2020 lub w klasach (semestrach) programowo wyższych;
2. W przypadku uczniów klas programowo najwyższych branżowych szkół I stopnia będących młodocianymi pracownikami, którzy po zakończeniu czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty **nie będą mogli kontynuować nauki zawodu u pracodawcy z przyczyn leżących po stronie pracodawcy, uczniowie ci uzyskują roczną ocenę klasyfikacyjną z zajęć prowadzonych w ramach praktycznej nauki zawodu, o której mowa w art. 44h ust. 2 ustawy o systemie oświaty, za faktyczny okres realizacji nauki zawodu.**

Konsekwencje błędów w procesie oceniania

Podstawową konsekwencją błędów w ocenianiu uczniów w okresie ograniczenia funkcjonowania szkoły – tak, jak w każdym innym okresie – jest **możliwość kwestionowania oceny rocznej, jako ustalonej niezgodnie z przepisami prawa.**

Chodzi o to, że uwzględniając zupełnie szczególne okoliczności procesu ustalania ocen bieżących a następnie ocen rocznych w okresie COVID-19, **wskazanie podstaw do kwestionowania oceny rocznej będzie stosunkowo łatwe.** Będzie to możliwe nie tylko poprzez wskazanie, że ocena została ustalona niezgodnie z przepisami ustawy o systemie oświaty, rozporządzenia MEN w sprawie oceniania, statutu szkoły, ale również że została ustalona niezgodnie z zasadami prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik form kształcenia na odległość, z ustalonymi w przepisach o COVID-19 podstawami i okolicznościami oceniania uczniów oraz obowiązkami dyrektora i nauczycieli w tym okresie.

Konsekwencje błędów w procesie oceniania c. d.

Podstawą do kwestionowania ocen bieżących a także oceny rocznej, będzie w szczególności **stosowanie przez nauczycieli tych reguł oceniania, które w okresie COVID-19 nie mogą być stosowane: nie mogą, gdyż albo wyłącza taką możliwość określony przepis prawa zawarty w rozporządzeniu MEN, albo nie jest to możliwe ze względu na specyfikę procesu kształcenia określanego jako „inna forma kształcenia”**. Wystarczy bowiem, że w danej szkole ustalono, że zajęcia z uczniami odbywają się „online” i wprawdzie poinformowano o tym uczniów i rodziców, ale np. do początku maja nie uwzględniono, że choćby jeden uczeń z danego oddziału nie ma możliwości technicznych brać udziału w zajęciach „online”. W takim przypadku każda ocena ustalona wobec tego ucznia, będzie oceną z definicji do podważenia. I jeśli następnie wobec takiego ucznia ustalona została ocena roczna, to również ta ocena będzie mogła być łatwo uznana za ocenę ustaloną niezgodnie z przepisami prawa o ocenianiu!

Konsekwencje błędów w procesie oceniania c. d.

Podstawową konsekwencją powyżej wskazanych błędów w procesie oceniania, będzie **możliwość ubiegania się przez ucznia (rodzica) o ustalenie, że ocena roczna została ustalona niezgodnie z przepisami prawa o trybie ustalenia tej oceny.**

W związku z tym, że postępowanie oraz tryb i warunki przeprowadzenia sprawdzianu wiadomości i umiejętności (przeprowadzanego, gdy zostanie stwierdzone, że ocena została ustalona niezgodnie z przepisami prawa), w okresie COVID-19 ustala dyrektor szkoły – a tym samym nie stosuje się przepisów o tym sprawdzianie określonych w rozporządzeniu w sprawie oceniania, to **również warunki i tryb przeprowadzenia takiego sprawdzianu będą mogły być następnie kwestionowane przez ucznia i przez organy nadzoru pedagogicznego!** Nie mam bowiem żadnych przepisów prawa, które czyniłyby jakiegokolwiek wskazówki w tym zakresie – i na których dyrektor mógłby oprzeć swoje ustalenia co do warunków i trybu przeprowadzenia takiego sprawdzianu!

Konsekwencje błędów w procesie oceniania c. d.

Jeśli organ nadzoru pedagogicznego – kurator oświaty stwierdzi, że okoliczności, tryb i warunki procesu oceniania, były niezgodne z przepisami prawa, w tym tymi, które zostały ustanowione w związku ze zwalczaniem COVID-19, to będzie miał prawo stwierdzić, że szkoła prowadzi swoją działalność niezgodnie z prawem.

Zgodnie z art. 56 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe, jeżeli szkoła lub placówka albo organ prowadzący prowadzi działalność z naruszeniem przepisów ustawy Prawo oświatowe lub ustawy o systemie oświaty (a tam są zawarte przepisy o ocenianiu!!!) albo rozporządzeń wydanych na ich podstawie, organ sprawujący nadzór pedagogiczny może polecić, w drodze decyzji, usunięcie uchybień w wyznaczonym terminie.

W związku z tym, że takie stwierdzenie będzie mogło zapaść dopiero w przyszłości, np. po zatwierdzeniu wyników klasyfikacji uczniów, to można sobie wyobrazić, jak trudne byłoby usunięcie uchybień dokonanych w zakresie oceniania, gdy klasyfikacja i promocja uczniów zostały już zatwierdzone przez radę pedagogiczną (!!!).

Konsekwencje błędów w procesie oceniania c. d.

Pamiętać również należy, że konsekwencje niewykonania polecenia usunięcia uchybień w wyznaczonym terminie (polecenia, o którym mowa w art. 56 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe), jest możliwość zastosowania przez kuratora oświaty przepisu z art. 56 ust. 3 tej ustawy, zgodnie z którym, jeżeli dyrektor szkoły nie usunie w wyznaczonym terminie uchybień, organ sprawujący nadzór pedagogiczny występuje do organu prowadzącego szkołę z wnioskiem o odwołanie dyrektora szkoły z końcem albo w czasie roku szkolnego bez wypowiedzenia. Wniosek złożony w tej sprawie przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny jest wiążący dla organu prowadzącego szkołę.

Stan taki ma również konsekwencje dla organów prowadzących, tj. dla gmin i powiatów, gdyż zgodnie z art. 56 ust. 6 ustawy, jeżeli szkoła lub placówka prowadzone przez jednostkę samorządu terytorialnego, nie usunie uchybień, to organ sprawujący nadzór pedagogiczny zawiadamia o tym fakcie wojewodę sprawującego nadzór nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego.

Konsekwencje błędów w procesie oceniania c. d.

Przytoczone wyżej przepisy stanowią dowód na to, jak wielką wagę należy przykładać – nie tylko w okresie COVID-19 – do poprawności procesu oceniania i klasyfikowania.

W zakończeniu warto przytoczyć jeden z fundamentalnych przepisów dla polskiego systemu oświaty. Otóż zgodnie z art. 14 ust. 1 pkt 5 ustawy Prawo oświatowe, szkołą publiczną jest szkoła, która realizuje zasady oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów oraz przeprowadzania egzaminów, o których mowa w rozdziałach 3a i 3 b ustawy o systemie oświaty.

Na podstawie tych przepisów zostało wydane rozporządzenie w sprawie oceniania uczniów oraz na tej podstawie zostały ustalone przepisy o ocenianiu zawarte w statutach szkół i placówek.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ.

Marek Walaszek Doradztwo Prawne

marekwalaszek@wp.pl

Tel. 607 566 277